

ONDERWERP Start evaluatie werkwijze programma's onder de Omgevingswet
DATUM 19-03-2024
VAN Huib van Essen
AAN Provinciale Staten

Op 9 februari 2022 hebben Provinciale Staten het [Statenvoorstel Werkwijze programma's en projectbesluit](#) vastgesteld. Dit Statenvoorstel bevat werkwijzen voor het werken met programma's en met projectbesluiten onder de Omgevingswet. Met de vaststelling is de werkwijze voor programma's direct ingevoerd en gehanteerd. Voor het gebruiken van de werkwijze voor projectbesluiten was eerst invoering van de Omgevingswet nodig. Tot die tijd werd het instrument Provinciaal Inpassingsplan gebruikt. Ook hebben PS besloten om GS de opdracht te geven om, in samenwerking met PS, een evaluatie uit te voeren voor de werkwijze voor programma's. Nu de werkwijze voor programma's twee jaar in gebruik is, zal de eerste evaluatie worden uitgevoerd. Dit memo beschrijft hoe er uitvoering gegeven gaat worden aan deze evaluatie, en hoe Statenleden hierbij betrokken worden.

Deze evaluatie zal zich richten op de werkwijze voor programma's en niet op de werkwijze voor projectbesluiten. Ten aanzien van projectbesluiten hebben PS bij de vaststelling van de werkwijze tevens de opdracht gegeven om, na vaststelling van het eerste projectbesluit, de werkwijze voor projectbesluiten te evalueren. In 2023 is een projectprocedure gestart voor mogelijke extra locaties voor windenergie, en afhankelijk van de concreetheid van plannen van gemeenten, kan dat in 2025 leiden tot een eerste projectbesluit. Mocht de evaluatie naar de werkwijze van programma's leiden tot inzichten die ook voor projectbesluiten relevant kunnen zijn, dan wordt dit wel alvast meegenomen in de wijze waarop wij aan projectbesluiten werken.

Aanleiding

De aanleiding om deze werkwijze vast te stellen was de komst van de Omgevingswet. Deze nieuwe wet brengt een aantal verplichtingen en wijzigingen voor programma's met zich mee:

- De provincie moet altijd zorgdragen voor participatie bij programma's (dit deden we voorheen ook al);
- Er kan een ter inzage leggingsprocedure met zienswijzen van toepassing zijn (nieuw);
- Programma's die ter inzage worden gelegd, worden ook digitaal beschikbaar gesteld via het DSO (nieuw);
- De vaststellingsbevoegdheid van het programma komt bij GS te liggen (nieuw).

Daarnaast hebben de Staten in de Omgevingsvisie vastgelegd dat de provincie Utrecht toe gaat groeien naar een samenhangend pakket van Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en programma's. Hiervoor is in de ambtelijke organisatie een klein ondersteuningsteam opgericht. Deze helpt de organisatie via handreikingen en werkvormen.

Ter voorbereiding op de Omgevingswet, en om te zorgen voor een goed werkbaar implementatie van de Omgevingswet, is de werkwijze programma's en projectbesluit vastgesteld. Het doel van de werkwijze is om te zorgen voor:

- uniforme werkwijze met consistenter onderscheid tussen kaderstelling en uitvoering en daarmee ook zorgen voor ontlasten van de werkdruk van Provinciale Staten;
- borging van democratische verhoudingen en de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten;
- slagvaardig manier van werken om grote opgaven het hoofd kunnen bieden;
- verbeteren van samenhang van het geheel aan programma's;
- goed benutten van inspraak, monitoring en digitale ontsluiting (omgevingsdocumenten in samenhang en eenvoudig vindbaar).

De Omgevingswet zorgt voor de verschuiving van de beslissingsbevoegdheid over een programma naar Gedeputeerde Staten. In de werkwijze is daarom extra aandacht gegeven aan het borgen van de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten. Voor de kaderstellende rol is mogelijkheid tot nadere kaderstelling (naast de Omgevingsvisie) opgenomen in de werkwijze. Voor de controlerende rol is het van belang dat Provinciale staten invloed kunnen hebben gedurende het proces om een programma op te stellen. De programma's dragen

immers zorg voor het uitvoeren van de door de Staten vastgestelde, kaderstellende hoofdlijnen van beleid. Hiervoor worden statenbrieven over programma's automatisch ter bespreking op de commissieagenda geplaatst. Deze statenbrieven worden in ieder geval bij de start en over een concept of ontwerp programma in de commissie voorgelegd. Hiermee hebben Provinciale Staten zowel invloed bij de start, als voorafgaand aan vaststelling van een programma.

Doel

Het doel van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de wijze waarop er door de provinciale organisatie (de ambtelijke organisatie, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten) met de werkwijze programma's is gewerkt, en of dit voldoet aan de verwachtingen en of hiermee de vooraf gestelde doelen, zoals hiervoor opgenomen, worden behaald. Ook wordt geïnventariseerd welke mogelijke verbeterpunten er zijn. De uitkomsten van de evaluatie kunnen aanleiding geven tot het bijstellen van de werkwijze, binnen de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt.

Aanpak en opzet van de evaluatie

De evaluatie zal worden uitgevoerd op basis van interviews. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen, worden respondenten gekozen die ervaring hebben opgedaan met de werkwijze programma's, vanuit hun rol als projectleider, opdrachtgever, vanuit een ondersteunend team (bijvoorbeeld team GIS of het coördinatiepunt Omgevingsbeleid), Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Het resultaat is een evaluatierapport. Het rapport bevat bevindingen van het evaluatietraject en, indien van toepassing, aanbevelingen voor de verbetering van de werkwijze programma's. Het rapport zal bestaan uit twee onderdelen: een hoofdrapportage en een separate bijlage voor de directie. De hoofdrapportage wordt opgeleverd aan Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en de directie. Daarnaast wordt er een aparte bijlage voor de directie opgesteld, deze bijlage wordt meegestuurd aan de directie en betreft aanvullende bevindingen en (mogelijke) aanbevelingen gericht op de aansturing van de ambtelijke organisatie.

Een concept-hoofdstukindeling van het evaluatierapport is als volgt:

1. Opstellen van een programma volgens de werkwijze
 - a. Algemene ervaring met de werkwijze programma's
 - b. Koppeling met doelen en ambities uit de Omgevingsvisie (samenhang van geheel aan programma's)
 - c. Ondersteuning bij het opstellen van een programma
 - o Handreiking/schrijfwijze
 - o Ondersteuning vanuit het Coördinatiepunt Omgevingsbeleid, BUIT, team GIS, monitoring.
 - d. Wettelijke voorwaarden aan programma's volgens de Omgevingswet: procedure (algemene voorbereidingsprocedure van de Awb incl. terinzagelegging), planMER, participatie, monitoring, digitale raadpleegbaarheid.
 - e. Proces van bestuurlijke besluitvorming: informeren van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten en het voorbereiden van besluitvorming
 - f. Overige bevindingen en aanbevelingen
2. Rollen en verantwoordelijkheden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten
 - a. Algemene ervaring
 - b. Bevoegdheid van GS (vaststellen programma)
 - c. Kaderstellende en controlerende bevoegdheid van Provinciale Staten
 - d. Overige bevindingen en aanbevelingen

Vervolg

De interviews zullen worden gehouden in april en mei. Vervolgens wordt het evaluatierapport afgerond en met een Statenbrief aan u voorgelegd. Naar verwachting wordt dit geagendeerd tijdens de eerste vergadering van de commissie Omgevingsvisie na het zomerreces. Indien het evaluatierapport aanleiding geeft tot aanpassing van de werkwijze, dan zal hiervoor na uw bespreking een (proces)voorstel worden voorbereid.

Betrokkenheid van Statenleden bij de evaluatie

Dit memo wordt geagendeerd voor de commissie Omgevingsvisie op 3 april. Dan kunt u aandachtspunten of aanvullingen meegeven voor de opzet van de evaluatie. Daarnaast heeft u via het Statenjournaal een oproep ontvangen om zich aan te melden voor een interview. Wij nodigen 3-4 Statenleden uit om hieraan deel te nemen.